DZIEJE NAJNOWSZE, ROCZNIK XLI — 2009, 3
PL ISSN 0419-8824

Od Redakcji

W XXI w., aby poprzestać wyłącznie na ostatnich kilku latach, redakcja „Dziejów Najnowszych" wydarzeniom rocznicowym poświęciła trzy numery: 1914 r. (nr 3/2004), 1945 r. (nr 4/2005) i 1968 r. (nr 1/2008). Spotkały się one z dużym zainteresowaniem środowiska naukowego i już trafiły do obiegu naukowego. Redakcja do współpracy zaprosiła wówczas kilkudziesięciu Autorów, reprezentujących kilkanaście ośrodków z całego kraju. Dość tu dodać, że propozycję udziału w poprzednich przedsięwzięciach przyjęli historycy z uniwersyteckich uczelni w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Słupsku, Szczecinie, Olsztynie, Poznaniu, Toruniu, Warszawie (Uniwersytet Warszawski, Polska Akademia Nauk), Wrocławiu i Zielonej Górze.

W 2009 r. przypada siedemdziesiąta rocznica podpisania w Moskwie 23 sierpnia 1939 r. przez Związek Sowiecki i Trzecią Rzeszę układu, który doprowadził do podziału Europy Środkowo-Wschodniej na dwie strefy wpływów i wręcz natychmiast spowodował wybuch II wojny światowej. Wśród ofiar porozumienia dwóch mocarstw totalitarnych, w wyniku przeprowadzonych następnie przezeń działań wojennych, znalazła się niebawem bez mała cała Europa. Rok 1939 to wszakże nie tylko wspomniany już kluczowy dla ówczesnej sytuacji międzynarodowej układ podpisany przez Wiaczesława Mołotowa i Joachima Ribbentropa. To również wynikająca z owego układu agresja Trzeciej Rzeszy i Związku Sowieckiego na Polskę 1 i 17 września. To również dziwna wojna prowadzona od 3 września przez mocarstwa zachodnie: Francję i Wielką Brytanię wobec Niemiec. W końcu to również wojna zimowa, wywołana agresją Sowietów na sąsiednią Finlandię.

Oddajemy do rąk Czytelników kolejny numer rocznicowy, w którym przedmiotem analizy stały się wydarzenia 1939 r. Celowo zrezygnowaliśmy z pomieszczenia w tomie kilku artykułów na temat poszczególnych wydarzeń związanych z genezą II wojny światowej, polityką międzynarodową i ówczesną działalnością dyplomatyczną. Nie uwzględniliśmy również w szerszym zakresie już dobrze znanego z literatury przedmiotu aspektu militarnego wydarzeń 1939 r. W dziale studiów i artykułów, który otwiera numer rocznicowy 1939 r., znalazł się tylko jeden tekst: doc. dr hab. Marka Kornata (IH PAN) na temat kryzysu układu wersalskiego i genezy II wojny światowej. Dalszą część niniejszego numeru „Dziejów Najnowszych" zapełnił przegląd badań. Redakcja zwróciła się do ponad dwudziestu kompetentnych Autorów z kraju i z zagranicy z prośbą o przygotowanie poszczególnych tekstów dotyczących historiografii ostatnich kilku lat: Białorusi, Belgii, Chorwacji, Czech, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Polski, Rosji, Rumunii, Serbii, Słowacji, Słowenii, Szwajcarii, Szwecji, Ukrainy, USA, Wielkiej Brytanii i Włoch. Nie wszyscy z Autorów zaproszonych do współpracy przygotowali zamówione teksty. Z różnych względów nie dotarły do nas materiały dotyczące państw bałtyckich, byłej Jugosławii, Hiszpanii, Rumunii i Włoch. Niemniej jednak

i tak udało się zgromadzić imponujący zestaw aż 16 nowatorskich i źródłowych artykułów. Po raz pierwszy w krajowej literaturze przedmiotu Czytelnik będzie mógł w jednej publikacji prześledzić stan historiografii poszczególnych krajów europejskich i USA w odniesieniu do wydarzeń 1939 r. W kilku artykułach Autorzy wykroczyli poza rocznicowy rok. Wydaje się to zrozumiałe, gdy sprawa dotyczy np. Finlandii, Niemiec, Norwegii i Szwajcarii. W wypadku wojny zimowej rozważania zostały rozszerzone na 1940 r. Z kolei w dziejach Norwegii w ogóle badania dotyczące omawianej epoki dotyczą lat 1940–1945. Podobnie rzecz wygląda, gdy spojrzymy na historiografię szwajcarską i niemiecką. W wypadku tej ostatniej prof. dr hab. Piotr Madajczyk uwzględnił w swoich rozważaniach kilka wątków związanych z wybuchem wojny, kolaboracją, zbrodniami, ruchem oporu itd. Jeśli chodzi o głównych aktorów wydarzeń z 1939 r., to w tym wypadku przegląd badań z Francji, Polski, Rosji, USA i Wielkiej Brytanii dotyczy wyłącznie zagadnień związanych z genezą II wojny światowej oraz z analizą sytuacji międzynarodowej w omawianym okresie. Autorzy zaś do swoich interesujących i pionierskich rozważań wykorzystali przede wszystkim publikacje z ostatnich kilku lat.

I tym razem do współpracy udało się nam zaprosić najwybitniejszych specjalistów w kraju, zajmujących się dziejami poszczególnych państw na kontynencie europejskim i USA. W dorobku naukowym mają oni monografie oraz studia i artykuły z XX-wiecznej historii badanych obszarów. Autorzy artykułów pomieszczonych w niniejszym tomie „Dziejów Najnowszych" reprezentują, co stało się tradycją naszej redakcji, kilka ośrodków naukowych w kraju i trzy placówki zagraniczne. Wśród badaczy krajowych znaleźli się przedstawiciele nauk historycznych z Białegostoku, Bydgoszczy, Gdańska, Krakowa, Lublina, Słupska, Torunia, Warszawy i Wrocławia. Autorzy zagraniczni wywodzą się z Bratysławy (Słowacja), Kijowa (Ukraina) i Leuven (Belgia). Szczegółowe dane na ten temat Czytelnicy odnajdą w stałym dziale *Wśród naszych Autorów.*

Redakcja czasopisma „Dzieje Najnowsze" pragnie serdecznie podziękować wszystkim Autorom za przyjęcie zaproszenia do współpracy oraz terminowe przygotowanie artykułów. 10 września 2009 r. z inicjatywy Redakcji i Biura Bezpieczeństwa Narodowego odbędzie się w Belwederze prezentacja numeru „Dziejów Najnowszych" 1939.

W przygotowaniu tomu uczestniczyli wszyscy członkowie ścisłej redakcji: doc. dr hab. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska, dr Magdalena Hułas, prof. dr hab. Marek Kazimierz Kamiński, dr Andrzej Koryn, prof. dr hab. Krzysztof Michałek i prof. dr hab. Tadeusz Wolsza.